

Aust-Agder Turistforening

DNT Sør

LISTER Friluftsråd

Naturvernforbundet
i Agder

NJFF
Aust-Agder

NJFF
Vest-Agder

nve@nve.no

Kristiansand, 01.03.2021

Dette brevet sendes på vegne av 4H Agder, DNT Sør, Lister Friluftsråd, Naturvernforbundet i Agder, Norges jeger- og fiskerforbund Aust-Agder, Norges jeger- og fiskerforbund Vest-Agder, Norsk zoologisk forening Sørlandsavdelingen, Sørlandets krets av Norsk speiderforbund.

Revisjon av konsesjonsvilkår for Finså- utbyggingen, og søknad om konsesjon for økt slukeevne i Finså kraftverk

Innspill fra FNF Agder

Vi viser til NVEs høringsbrev av 17.11.2020 om offentlig høring av Agder Energis revisjonsdokument 27.08.2020 med referanse 201104124-4. Høringsfristen er satt til 01.03.2021. Vår høringsuttalelse er gitt innen godkjent høringsfrist.

Forum for natur og friluftsliv Agder (FNF Agder) er et samarbeidsforum for 11 natur- og friluftslivsorganisasjoner i Agder. Totalt representerer disse organisasjonene omtrent 23 000 medlemmer i alle aldre.

Bakgrunn

Konsesjonsvilkårene i Finsåvassdraget skal nå revideres. Agder Energi har utarbeidet et revisjonsdokument som nå er på høring. Følgende konsesjoner gjelder:

- Kgl. res. av 05.05.1961: Regulering og overføring i Finsåvassdraget, Lindåi og Hemså
- Kgl. res. av 24.11.1961: Overføring av Forlibekken i Finsåvassdraget (tillegg til kgl.res. av 05.05.1961)
- Kgl. res. av 12.06.1964: Regulering av Kullivatn

Agder Energi søker samtidig om konsesjon til å øke slukeevnen i Finså kraftverk.

Revisjonsdokumentet er utarbeidet på bakgrunn av krav fra Sirdal kommune og føringer fra NVE. Sirdal kommune har gjort en foreløpig prioritet av sine krav:

Samarbeidsnettverk mellom natur- og friluftslivsorganisasjoner
agder@fnf-nett.no | Postboks 101, 4662 Kristiansand S | 91 81 64 71
organisasjonsnummer 914 046 831 | www.fnf-nett.no/agder

- Minstevannføring i Hemså og Finså
- Manøvreringsrestriksjoner for Bjørnestadvatnet
- Forpliktende planer for opprenskning av vann og elver, sediment og tilgroing
- Redusere negativ visuell effekt av rørgata til Finså kraftstasjon

FNF Agders vurdering

Siden konsesjonene tilknyttet Finsåutbyggingen ble gitt, har man fått mer kunnskap om hva intakt vassdragsnatur betyr for økosystemtjenester, og hensynet til natur og miljø er blitt viktigere å ivareta. Norge har nå flere miljømål og internasjonale forpliktelser knyttet til bevaring av biologisk mangfold, som vanndirektivets krav til helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannet, og naturmangfoldlovens krav til langsiktig bevaring av arter og natur. I januar gikk også startskuddet for FNs tiår for naturrestaurering, noe Norge også er med på. Det er ikke lenger nok å bevare natur, for menneskelig aktivitet har forringet eller ødelagt 75 % av verdens landarealer. Restaurering av natur er nødvendig for å bevare biodiversitet, matforsyning og rent vann, i tillegg er det et viktig virkemiddel for å løse klimakrisen.

Finsåutbyggingen er ikke den eneste vannkraftutbyggingen i Sirdal kommune, det er totalt 17 vannkraftverk i Sirdal, hvorav 5 har maksytelse større enn 10 MW (<https://www.nve.no/energiforsyning/kraftproduksjon/vannkraft/vannkraftdatabase/>). 15 innsjøer og 34 elver klassifisert som SMVF (<https://vann-nett.no/portal/#/area/4228/MunicipalityID>). Det vil si at vassdragsnaturen i Sirdal er sterkt påvirket av utbygging, og at behovet for miljøforbedrende tiltak er svært viktig, også i Finsåvassdraget. Derfor støtter vi Sirdal kommune sine krav til nye vilkår, og vil forsterke kravet om minstevannføring i Hemsåni og i Finsåni til å omfatte miljøbasert vannføring og miljødesign.

Da Sirdal kommune allerede har høy samlet belastning i forhold til vannkraft, er FNF Agder negative til å øke slukeevnen i Finså kraftverk. Slik vi ser det, vil dette føre til en ytterligere negative konsekvenser for vannmiljøet.

Natur- og friluftslivsinteresser i området

Lindåna renner gjennom Øykjeheia naturreservat (<https://faktaark.naturbase.no/?id=VV00001470>). Denne elva blir ikke lenger tilført vann fra Lindvatn, i og med dette vannet er overført til Finså kraftverk. Det er ikke foreslått tiltak for Lindåna, men utredningen utført av Terrateknikk peker på at en liten vannføring av permanent karakter vil gi større opplevelsesverdi og sannsynligvis øke stående fuktighet og grunnlag for biologisk mangfold. FNF Agder ønsker at NVE også vurderer dette som et avbøtende tiltak.

Områdene rundt Hemsåna og Finsåna har flere friluftslivsinteresser. Flekkefjord JFF disponerer jaktterrenget «Prestegården» mellom Tonstad og Sira for rådyr, småvilt og hjort: <https://www.inatur.no/jakt/5121ea52e4b01ee9c93982c7/hjort-radyr-og-smaviltjakt-prestegarden-sirdal>. På www.ut.no finner man også flere turløypeforslag langs elvene:

- Falkenuten: <https://listerfriluft.no/friluftaktiviteter/sirdal/fotturer/falkeknoten-876-moh/>
- Håghedlar: <https://listerfriluft.no/friluftaktiviteter/sirdal/fotturer/haagthedlar/>
- Steindalsknoten: <https://listerfriluft.no/friluftaktiviteter/sirdal/fotturer/steindalsknoten-748-moh/>

- Gamle Finsnesbakkane: <https://listerfriluft.no/friluftsaaktiviteter/sirdal/fotturer/gamle-finsnesbakkane/>

Minstevannføring i elvene vil øke opplevelsesverdien av friluftsliv og kan gi grunnlag for økt biologisk mangfold.

Kunnskapsgrunnlaget

Finsåutbyggingen har endret vassdragsnaturen i flere vannforekomster, og konsekvensene har ikke bare vært negative for fisk. Naturmiljøet og landskapet er endret blant annet på grunn av reguleringshøyde og svært lav vannføring i elvene.

Utredningene som ble utført av Terrateknikk for å belyse hvilke virkninger reguleringene har hatt på enkelte naturinteresser, er mer enn fem år gamle. Siden den gang har det kommet mer kunnskap både om miljøeffekter av kraftproduksjon, og hvilken effekt forskjellige tiltak har. Utredningene belyser i hovedsak virkningene for fisk og landskap, men Finsåutbyggingen har også hatt virkninger for flere arter og naturtyper tilknyttet vassdraget. Alle vassdrag er i samspill med omgivelsene rundt, og har stor innvirkning på dyr og planter. Vann er også viktig i forhold til frøspredning. Av den grunn vil vi be NVE om å kreve at det gjennomføres supplerende undersøkelser og en ny vurdering av aktuelle tiltak.

Minstevannføring og magasinrestriksjoner

FNF Agder har ikke kunnskapsgrunnlaget for å ta stilling til nivå på minstevannføring i Hemsåna og Finsåna eller manøvreringsrestriksjoner for Bjørnestadvatnet. Men vi ber om at hensynet til naturmangfold, friluftsliv og landskapsverdier ivaretas på samme måte som hensynet til kraftproduksjon og økonomisk lønnsomhet for regulanten. Agder Energi foreslår en svært lav minstevannføring i Finsåna i forhold til det Terrateknikk anbefaler, og dette forutsatt at de får økt slukeevne i Finså kraftverk. Og vannslippet vil ikke omfatte den øverste delen av Finsåna. FNF Agder mener at det bør innføres minstevannføring også i øverste del av Finsåna, da dette området også får lite vann fra restfeltet.

Klimaprofil Agder (<https://cms.met.no/site/2/klimaservicesenteret/klimaprofiler/klimaprofil-agder/attachment/12027?ts=15dcb10bf8b>) sier at det forventes ca. 10% økning i årsnedbør frem mot år 2100, samtidig som det forventes mindre nedbør og mer tørke i sommerhalvåret. Vi ber om at dette også tas med i beregningen når man skal se på minstevannføring og magasinrestriksjoner. En minstevannføring er etter vår vurdering ikke det samme som tap for kraftregulanten, tap avhenger i stor grad av kraftprisene. Utbygging av natur har også økonomiske konsekvenser i forhold til tap av økosystemtjenester, og det å utnytte vann til kraftregulering må ikke sees på som en gratis ressurs.

EU arbeider for tiden med en taksonomi for bærekraftig finans (<https://www.nho.no/tema/energi-miljo-og-klima/artikler/eus-taksonomi-og-handlingsplan-for-barekraftig-finans/>). I forbindelse med dette arbeidet ble det pekt på at norsk vannkraft ikke uten videre er bærekraftig. Men ved å gjenopprette biologisk mangfold og økosystemer kan man rette opp i dette. Innføring av minstevannføring kan bidra til at det biologiske mangfoldet i Hemsåna og Finsåna gjenopprettes, og vi ber om at NVE også tar dette med i vurderingen av nivå på minstevannføring.

Terskelbygging og andre fysiske tiltak

Utredningene fra Terrateknikk foreslår flere fysiske tiltak i både Hemsåna og Finsåna, som terskler og opprenskningstiltak for å fjerne sedimenter/avlagret masse. Det er viktig at de fysiske tiltakene utføres med hensyn til en mer naturlig vassdragsform, og i tråd med ny kunnskap og praksis.

Agder Energis søknad om endrede vilkår i konsesjonene

Agder energi ønsker en endring av konsesjonsbestemmelsene om merking av usikker is. FNF Agder mener at bestemmelsene ikke endres slik at Agder Energi fritas for å varsle om usikker is, da dette er svært viktig i forhold til ferdsel ved regulerte vassdrag.

Konklusjon

FNF Agder støtter Sirdal kommune sine krav til nye vilkår, og vil forsterke kravet om minstevannføring i Hemsåni og Finsåni til å omfatte miljøbasert vannføring og miljødesign. I tillegg ønsker vi at NVE vurderer permanent vannslipp til Lindåna.

Da Sirdal kommune allerede har høy samlet belastning i forhold til vannkraft, er FNF Agder negative til å øke slukeevnen i Finså kraftverk. Slik vi ser det, vil dette føre til en ytterligere negative konsekvenser for vannmiljøet. Krav om minstevannføring i Finsåna må omfatte øverste del, og uavhengig om slukeevnen økes.

Vi ber om at hensynet til naturmangfold, friluftsliv og landskapsverdier ivaretas på samme måte som hensynet til kraftproduksjon og økonomisk lønnsomhet for regulanten. Fremtidige forventninger til klima må også tas med i vurderingen ved fastsetting av miljøbasert vannføring.

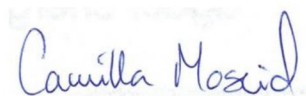
Da utredningene som er utført av Terrateknikk er mer enn fem år gamle, ber vi NVE om å kreve at det gjennomføres supplerende undersøkelser og en ny vurdering av aktuelle tiltak.

Fysiske tiltak må utføres med hensyn til en mer naturlig vassdragsform, og i tråd med ny kunnskap og praksis.

Dersom bestemmelser for merking av usikker is endres, må dette gjøres på en måte som ikke fritar Agder Energi for å varsle om usikker is.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Agder

Camilla Moseid
Koordinator
FNF Agder

Kopi til Sirdal kommune, Agder fylkeskommune og Statsforvalteren i Agder